

KULTURSKUILLA RÁMMAPLÁNA

Kulturskuvla buohkaide

KULTURSKOLERÅDET

KULTURSKUVLLA RÁMMAPLÁNA

Kulturskuvla buohkaide

KULTURSKOLERÅDET

ÁLGGAHUS	7
1 KULTURSKUVLLA SERVODATBARGU	9
1.1 Kulturskuvlla čanastupmi lágaide ja konvenšuvnnaide	9
1.1.1 Oahpahusláhka	9
1.1.2 ON-konvenšuvnnat olmmošvuoigatvuođaid birra ja UNESCO-konvenšuvnnat	9
1.1.3 Eamiálbmogiid ja nationála minoritehtaid vuoigatvuođat	11
1.1.4 ON guoddevašvuođamihtut	12
1.2 Kulturskuvlla ulbmil	12
2 KULTURSKUVLLA ÁDDEJUPMI DOAIMMAS	14
2.1 Kulturskuvlla árvovuoddu	14
2.2 Kulturskuvlla mihtut	15
3 KULTURSKUVLLA PRAKSIS	17
3.1 Kulturskuvla buohkaide	17
3.1.1 Guoddevašvuohta	17
3.1.2 Mielváikkuheapmi	18
3.1.3 Kulturskuvla fáttmasteaddji fápmun	18
3.1.4 Kulturskuvla eastadeaddji ja dearvvašvuođaovddideaddji barggus	18
3.2 Kulturskuvlla fálddagaid organiseren	19
3.2.1 Guovddášprográmma	19
3.2.2 Čieknudanprográmma	20
3.2.3 Govdafáldat	20
3.3 Kulturskuvlla fágat	21
3.4 Kulturskuvla digitála áiggis	21
3.5 Barggut mat dorjot kulturskuvlla bargguid	22
3.6 Kulturskuvlaoahpaheaddjit ja profeššunealla oahppansearvevuohta	23
3.7 Kulturskuvla ovtasbargoaktevran	24
3.7.1 Kulturskuvla ja vuodđooahpahus	25
3.7.2 Kulturskuvla, kultureallin ja eaktodáhtolašvuohta	25
4 KVALITEHTA, ROLLAT JA OVDDASVÁSTÁDUS KULTURSKUVLLAS	28
4.1 Kvalitehta kulturskuvllas	28
4.1.1 Strukturkvalitehta, proseassakvalitehta ja boaduskvalitehta	28
4.1.2 Bargiid gealbu	30
4.2 Gieldda ovddasvástádus	30
4.3 Kulturskuvlla ovddasvástádus	31
4.4 Universitehtaid ja allaskuvllaid ovddasvástádus	32
4.5 Ovdánahttin, dutkan ja innovašuvdna kulturskuvllas	32

ÁLGGAHUS

Leat kulturskuvla buohkaide

Kulturskuvla fállá aktivitehtaid ja oahpahusa alla kvalitehtas dáidda- ja kulturfágain, ja das lea mánggabealat dáidda- ja kulturdoaibma.

Oahpahusa, searvama, gaskkusteamii ja vásáhusa bokte dáidagiin ja kultuvrrain olmmoš ovdánahtta iežas fantasii ja áiccuid. Go mii searvat kultuvrralaš searvevuodaide, de mii ovdánahttit oadjebasvuoda ja áddejumi dasa maid olmmožin mearkkaša leat – okto ja ovtta earáiguin. Dát leat eallinhálddašeami ja oahppohábmema vuoddoáššit.

Kulturskuvlla višuvdna lea kulturskuvla buohkaide.

Kulturskuvllat addet dáidda- ja kulturfágalaš oahpahusa mii áimmahuššá mánáid ja nuoraid dárbbu ja riekti searvat dáidda- ja kultureallimii. Kulturskuvla čielgasit oidno báikkálaš dáidda- ja kultureallimis. Dat fállá mánáide ja nuoraide jierpmálaš aktivitehtaid ja doarjaga ja veahkeha láidestit profeššunealla dáidda- ja kultursuorgái. Kulturskuvla buohkaide mearkkaša ahte buohkat vásihit kulturskuvlla fálddagaid relevántan ja fáttmasteaddjin, beroškeahhtá olbmuid duogážis ja eavttuin.

Kulturskuvllas lea erenoamáš ovddasvástádus mánáide ja nuoraide, muhto das leat maiddáid fálddagat ollesolbmuid ja boarrásiidda, ja olles báikegoddái. Báikegoddit buohkat galget beassat vásihit dáidaga ja kultuvrra – lagaš oktavuodain skuvllain ja astoáiggedoaimmaiguin. Kulturskuvllas lea dáidda- ja kulturárbbi aktiiva hálddašeaddjin fálddat mii eallinagi guoská buohkaide geat orrot gielddas.

Kulturskuvlla dovdomearka lea nana dáidda- ja kulturgealbu. Vai kulturskuvla livččii buohkaide, de kulturskuvla lea oidnosis báikegottis ja olaha ássiide mángga iešguđet láhkai. Dat addá dáidda- ja kulturoahpahusa mánáide ja nuoraide, dat addá ja gaskkusta dáidda- ja kulturvásáhusaid, ja dat nanne ássiid dáiddalaš dimenšuvnna.

Kulturskuvla doaimmaha iežas barggu lagaš ovttasbargguin gieldda eará resurssaiguin. Kulturskuvla lea mielde nannemin kultuvrralaš gealbbu ja geahččaladdama báikegottis geatnegahtti ovttasbarggu bokte skuvla-, kultur-, dearvvašvuođa- ja čálgosektoriin. Dát ovttasbargu lea buot gieldda ássiid várás, ja kulturskuvla čatná skuvlla ja astoáiggi.

Kulturskuvlla dovdomearkka lea govda kultuvrralaš mánggabealatvuohtha, ja kulturskuvla áimmahuššá sihke kulturárbbi, eamiálbmotperspektiivva ja dálááiggekultuvrra. Dihtomielalašvuohtha báikkálaš árbevieruid birra – ovttastahhton ođđa jienaiguin ja ovdanbuktimiiguin – hukse nannosat báikegottiid ja seammás ođasmahttá dáidda- ja kultureallima. Kulturskuvla áimmahuššá dáidda- ja kulturovdanbuktimiid mánggabealatvuođa. Dan bargu lea ovdánahttit dáiddafágalaš gealbbu ja ovdanbuktindáidduid ja maiddái kreativitehta, kritihkalaš oainnu ja kultuvrralaš ja sosiála gealbbu.

Vai kulturskuvla livččii buohkaide, de kulturskuvla lea rabas servodahkii ja ođđa ulbmiljoavkkuide, ja dat addá duohta mielváikkuheami ja ovttasdoaimmama. Erenoamážit mánáid ja nuoraid galgá guldalit ja fátmmastit kulturskuvlla barggus juohke dásis – vai kulturskuvla livččii *kulturskuvla buohkaide*.

1. kapihtal válddaha kulturskuvlla servodatdoaimma, nu mo dat boahťa ovdan lágain, konvenšuvnnain ja stuorradiggedieđáhusain. **2. kapihtal** válddaha kulturskuvlla ádejumi doaimmas 1. kapihttala vuodul, ja máinnaša kulturskuvlla árvovuodu ja mihttomeriid. **3. kapihtal** válddaha kulturskuvlla praksisa ja organiserema, ja **4. kapihtal** ges válddaha kvalitehtabarggu, rollaid ja ovddasvástádusa kulturskuvllas, mat leat čadnon kulturskuvlla praksisii, nu go lea čilgejuvvon 3. kapihttalis.

1 KULTURSKUVLLA SERVODATBARGU

1.1 Kulturskuvlla čanastupmi lágaide ja konvenšuvnnaide

Kulturskuvlla lea čanastuvvon oahpahusláhkii ja lea mielde deavdimin Norgga geatnegasvuodaid ON-konvenšuvnnain olmmošvuoigatvuodaid birra ja UNESCO-konvenšuvnnain. Kulturskuvlla servodatdoaimba ja ulbmil áddejuvvo maiddá relevánta stuorradiggedieđáhusaid ja eará áiggis áigái gustovaš plána- ja stivrendokumeanttain.

1.1.1 Oahpahusláhka

Kulturskuvlla servodatdoaimba ja ulbmil lea čanastuvvon oahpahuslága 26.¹ kapihttalii, mii cealká ahte buot gielddain galgá leat kulturskuvlafálaldat:

§ 26-1 Kulturskuvlla: Gielddas galgá leat kulturskuvlafálaldat mánáide ja nuoraide mii lea organiserejuvvon skuvlla ja kultureallima oktavuhtii.

§ 26-2 Kulturskuvlla ulbmil: Kulturskuvlla galgá láhčit dilálašvuodaid dasa ahte oahppit besset searvat iešguđet doaimmaide main besset oahppat, vásihit, ávdnet ja gaskkustit kultuvrralaš ja dáiddalaš dovddahemiid, oadjebas ja buori skuvlabirrasis.

1.1.2 ON-konvenšuvnnat olmmošvuoigatvuodaid birra ja UNESCO-konvenšuvnnat

Kulturskuvlla ulbmilat ja mihttomearit leat mielde áimmahuššamin Norgga geatnegasvuodaid riikkaidgaskasaš konvenšuvnnain.

1 Láhka vuodđoskuvlaoahpahusa ja joatkkaskuvlaoahpahusa birra (oahpahusláhka) – (Lovdata, 2024)

ON' konvenšuvdna máná vuoigatvuodaid birra 30. ja 31.² artihkkalat

Mánáidkonvenšuvdna 31. artihkal cealká ahte mánáin lea «riekti vuoigasteamái ja astoáigái ja astoáiggedoaimmaide mat heivejit máná ahká, ja rievtti searvat kultureallimii ja dáiddalaš doaimmaide.» Dasto čuožžu ahte «bealit galget árvvusatnit ja ovddidit máná rievtti ollásit searvat kultuvrralaš ja dáiddalaš eallimii, ja sii galget movttiidahttit beassat heivvolaš ja seamma vejolašvuođaide kultuvrralaš, dáiddalaš ja vuoigastan- ja astoáiggedoaimmain.»

Mánáidkonvenšuvdna 30. artihkal cealká ahte mánát ja nuorat čearddalaš, oskolaš ja gielalaš minoritehtain, dahje mánát ja nuorat geat gullet eamiálbmogii, besset «eallit iežaset kultuvrra mielde, dovddastit ja doaimmahit iežaset oskku, [ja] geavahit iežaset giela».

Dát deattuhuvvo maiddá ON konvenšuvnnas politihkalaš ja siviila vuoigatvuodaid birra, 27. artihkkalis.

ON konvenšuvdna olbmuid vuoigatvuodain geain leat fuotnánan doaibmannávccat (CRPD)³

ON konvenšuvdna vuoigatvuodaid birra olbmuide geain leat hedjonan doaibmannávccat, 30.2. artihkal, deattuha ahte galget mearriduvvot «ulbmillaš doaibmabijut addin dihtii olbmuide geain leat hedjonan doaibmannávccat, vejolašvuođa ovdánahttit ja ávkástallat iežaset kreatiiva, dáiddalaš ja intellektuála vejolašvuođaid, ii dušše iežas dihtii, muhto maiddá riggodahkan servodahkii».

UNESCO-konvenšuvdna gáhttet vuoigjalaš kulturárbbi⁴

Doaimmaheaddji ja árbeguoddi árvvusatnin ja dohkkeheapmi lea guovddáš prinsihppa vuoigjalaš kulturárbbi gáhttema konvenšuvnnas. Konvenšuvdna definere vuoigjalaš kulturárbbi njálmmálaš árbevierrun ja ovdanbuktimin – dása gullá giella ovdanbuktinvuohkin vuoigjalaš kultuvrii, doaimmaheaddji dáidagii, sosiála vieruide, meanuide ja ávvodoaluide, máhttui ja praksisii luonddu ja univearssa birra, ja árbevirolaš duodjái.

2 Mánáidkonvenšuvdna 30. ja 31. artihkkalat (ON, 1990)

3 ON konvenšuvdna vuoigatvuodaid birra olbmuide geain leat hedjonan doaibmannávccat (CRPD) (ON, 2008)

4 UNESCO-konvenšuvdna vuoigjalaš kulturárbbi gáhttema birra (2003)

UNESCO-konvenšuvdna kulturovdanbuktimiid mánggabealatvuoda gáhttema ja ovddideami birra ⁵

Konvenšuvdna geatnegahtta stáhta láhčit dili mánggabealat kulturovdanbuktimiidda main demokratiija, gierdavašvuohta, sosiála vuoiggašvuohta ja lotnolas árvvusatnin leat guovddážiš.

1.1.3 Eamiálbmogiid ja nationála minoritehtaid vuoigatvuodát

Norga lea ratifiseren ILO-konvenšuvdna 169 eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid hárrái iešheanalaš stáhtain.⁶ Norggas lea erenoamáš ovddasvástádus láhčit dili nu ahte sámi álbmot eamiálbmogin sáhtta sihkkarastit ja ovdánahttit iežas giela, kultuvrra ja servodateallima, gč. Vuodđolága § 108.⁷

Kulturskuvla veahkeha gieldda láhčit dili sámi giella- ja kulturfálaldahkii. Kulturskuvllain lea erenoamáš ovddasvástádus ovdánahttit aktivitehta- ja oahpahusfálaldaga sámi guovlluin ja erenoamážit ássiide sámi giellahálddašangielddain, gč. lága Sámedikki ja eará sámi riektediliid birra (sámelága).⁸

Nationála minoritehtain lea erenoamáš suodjalus, go Norga lea ratifiseren eurohpálaš soahpamuša regiovdna- ja minoritehtagielaide⁹ birra ja Eurohpáráđi rámmakonvenšuvdna nationála minoritehtaid suodjalusa birra¹⁰. Nationála minoritehtain leat mánggaid čuđiid čanastupmi riikii, ja sii leat leamaš mielde hábmemin min oktasaš kulturárbbi.

Okta eaktu dasa ahte sápmelaččain ja nationála minoritehtain galgá leat ealli kultuvra, lea ahte dáidda- ja kulturovdanbuktimat seailuhuvvojit boahhtevaš buolvvaide. Gielddat aktiivvalaččat geavahit kulturskuvlla dán bargui.

5 UNESCO-konvenšuvdna kulturovdanbuktimiid mánggabealatvuoda gáhttema ja ovddideami birra (2005)

6 ILO konvenšuvdna nr. 169 eamiálbmogiid ja čeardaálbmogiid birra iešheanalaš stáhtain (1990)

7 Gonagasriikka Norgga Vuodđoláhka

8 Láhka Sámedikki ja eará sámi riektedilálašvuodaid birra (sámeláhka)

9 Eurohpálaš soahpamuš regiovdna- ja minoritehtagielaide birra

10 Eurohpáráđi rámmakonvenšuvdna nationála minoritehtaid suodjalusa birra

1.1.4 ON guoddevašvuodamihtut

ON 17 guoddevašvuodamihtu leat máilmmi oktasaš bargoplána ráhkadit buoret eallima buot olbmuide. Norggas guoddevašvuodamihtut leat čanastuvvon plána- ja huksenláhkii. Vai olahivččii guoddevašvuodamihtuid, de gáibiduvvo ángiruššan buot dásiin buot aktevrain, sihke nationálalaččat ja báikkálaččat. Kulturskuvla lea mielde ollašuhttimin guoddevašvuodamihtuid.

1.2 Kulturskuvlla ulbmil

Kulturskuvlla ulbmil lea vuoigatvuodavuodđuduvvon oahpahusláhkii § 26-2:

§ 26-2 Kulturskuvlla ulbmil: Kulturskuvla galgá láhčit dilálašvuodaid dasa ahte oahppit besset searvat iešguđet doaimmaide main besset oahppat, vásihit, ávdnet ja gaskkustit kultuvrralaš ja dáiddalaš dovddahemiid, oadjebas ja buori skuvlabirrasis.

Ulbmila vuodul kulturskuvla čadat bargá dainna ahte oahppit ja earát geat leat mielde kulturskuvlla aktivitehtain, galget oahppat, vásihit, hábmet ja gaskkustit kultuvrralaš ja dáiddalaš ovdanbuktimiid. Kulturskuvlla aktivitehtat dáhpáhuvvet oadjebas ja buriin skuvlabirrasiin.

Kulturskuvla váikkuha oahppahábmemii, iežas ja earáid kultuvrralaš gullevašvuoda árvvusatnima ovddideapmái, iežas identitehta diehtomielalažžan dahkamii ja kritihkalaš reflekšuvnna dáidduid ovdánahttimii.

Kulturskuvla fállá dáidda- ja kulturfágalaš oahpahusa mas lea alla fágalaš ja pedagogalaš kvalitehta, nu ahte buohkat geat háliidit dan, sáhttet ovdánahttit dáiddafágalaš gealbbu iežaset eavttuid, sávaldagaid ja ambišuvnnaid vuodul.

Dáiddalaš geahččaladdan arvvosmahtta hutkanilu, movtta ja suokkardanhuova go rahpá vejolašvuodaid ođđa hutkosiidda, čovdosiidda ja perspektiivvaide. Searvan kultuvrralaš aktivitehtaide addá buori psyhkalaš dearvvašvuoda, máhtindovddu ja gullevašvuoda.

2 KULTURSKUVLLA ÁDDEJUPMI DOAIMMAS

2.1 Kulturskuvlla árvovuodđu

Kulturskuvlla árvvut leat vuodđuduvvon olmmošvuoigatvuođaide ja oidnet juohke olbmo riggodahkan. Kulturskuvllas lea humanisttalaš olmmošoidnu ja áimmahušša servodatárvvuid nugo olmmošárvvu, cealkinfriddjavuođa, demokratiija ja rievtti searvat muhtun searvevuhtii. Kulturskuvlla árvovuodđu gaskkustuvvo, praktiserejuvvo ja vásihuvvo buot osiin kulturskuvlla barggus.

Searvevuohta Norggas fátmasta eanet ahte eanet girjás kultuvrralaš ovdanbuktimiid ja seagáš kultuvrralaš identitehtaid. Go dohkkeha, oainnusmahtta ja váldá atnui dán girjás resurssaid, de kulturskuvla lea mielde seailuheamen ja ođasmahttimin kulturárbbi. Máhttu iežas kultuvrra birra ja oadjebasvuohta iežas identitehtii duddjo árvvusatnima ja bokta sáhkkiivuoda earáide.

Dáidda- ja kulturaktivitehtat hábmejit gullevašvuođa ja sosiála searvevuođa arena, ja sáhtta movttiidahttit olbmuid searvat sierramielalašvuhtii mii lea doaibmi demokratiija eaktu.

Mielváikkuheami, oaivilduddjoma, fátmasteami ja mánggabealatvuođa áimmahuššama bokte kulturskuvla lea kulturskuvla buohkaide.

2.2 Kulturskuvlla mihtut

Kulturskuvlla mihtut gullet oktii kulturskuvlla višuvnnain, servodatdoaimmain ja ulbmiliin.

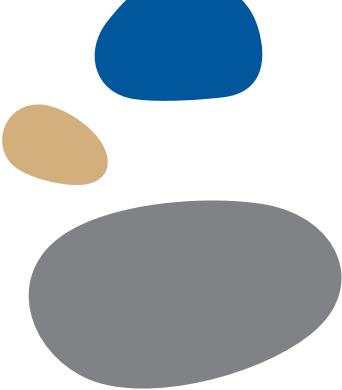
Kulturskuvlla mihtut leat ahte

- buot mánát ja nuorat sáhttet oažžut relevánta ja heivehuvvon dáidda- ja kulturfágalaš oahpahusa mas lea alla kvalitehta oadjebas ja buorre skuvlabirrasis
- buot mánát ja nuorat geat leat dohkkehuvvon dasa, ožžot dáiddafágalaš čiekŋudeami, mii sáhtta leat vuolggasadji váldit dáidda- ja kulturfágaoahpu joatkkaskuvllas dahje alit oahpus
- buot kulturskuvlla oahppit ja earát geat vásihit kulturskuvlla fálaldagaid, besset geahččaladdat dáiddalaččat
- buot kulturskuvlla oahppit ja earát geat vásihit kulturskuvlla fálaldagaid, ožžot vejolašvuoda nannet iežaset sosiála ja kultuvrralaš gealbbu ja gávdnat iežaset saji servodaga searvevuodas
- buot kulturskuvlla oahppit ja earát geat vásihit kulturskuvlla fálaldagaid, nannejuvvojit reflektaret kritihkalaččat ja dahkat iešheanalaš válljejumiid
- buot gieldda ássiid mielas kulturskuvlla fálaldat leat buorren, oinnolažžan, relevántan ja fátmmasteaddjin

Danne kulturskuvla

- lea profesšunealla dáidda- ja kulturfágalaš doaibma mas lea alla pedagogalaš ja dáiddafágalaš gealbu
- aktiivvalaččat láchčá dili mielhábmjeaddji proseassaide ja mielváikkuheapmái sihke ásahusdásis ja oahppidásis
- lea rabas ja fátmmasteaddji ođđa ulbmiljoavkkuide, mas leat struktuvrrat mat vuhtiiváldet buohkaid
- lea resursa fátmmasteaddji báikegoddái dáidda- ja kulturoahpahusa ja -aktivitehta bokte
- jođihuvvo lagaš ovttasbargguin ja oktilaččat eará gieldda bálvalusaiguin
- lea nuppástusmieđis ja innovatiiva servodaga rievdamiid mielde

3 KULTURSKUVLLA PRAKSIS

3.1 Kulturskuvla buohkaide

Vai livččii kulturskuvla buohkaide, de kulturskuvla speadjalastá servodaga kultuvrralaš ovdanbuktimiid ja identitehtaid mánggabealatvuodá, ja dat láhčá dili fáttmmasteaddji kulturskuvlafálaldahkii.

Mánát ja nuorat leat kulturskuvlla váldoulbmiljoavku, muhto buot ássiin lea vejolašvuhta searvat kulturskuvlla fálaldagaide ja vásihit daid.

3.1.1 Guoddevašvuhta

Kulturskuvla hábme vejolašvuodaid, gos olbmot deaivvadit ja fuobmájit ođđa perspektiivaid, mas máhtestuvvan ja hutkanillu šaddá, ja main árbevierut ja kulturárbi deaivvadit innovašuvnnain ja ođđa impulssaiguin.

Guoddevašvuodá dimenšuvnnat kulturskuvllas áddejuvvojit várra buoremusat sámegiel birgejupmi-doahpagiin:

«Birgejupmi doalaha olbmuid, báikegottiid, eanadagaid, birrasa ja ekovuogádagaid čeahkis. Lea ollislaš jurddašeapmi fuolaheamis ja ovdánahttimis min oktasaš luondduriggodagaid ja árvvuid, maidda mis buohkain lea ovttaskas ja kollektiiva ovddasvástádus.»

(Sámediggehálddahusa bajitdási strategijja, 2022)

Kultuvra lea guoddevašvuhta, danne go kultuvra addá midjiide fámu guoddit iežamet eallimiid ja dan servodaga mas mii leat oassin. Kulturskuvla iežas árvovuoduin ja praksisiin doalaha olbmuid ja báikegottiid čeahkis. Ná kulturskuvla lea mielde hábmemin guoddevašvuodá sihke ovttaskas olmui ja olles servodahkii.

3.1.2 Mielváikkuheapmi

Mielváikkuheapmi lea olles kulturskuvlla praksisa dovdomearka ja lea mielde dagaheamen dan relevántan ja fátmasteaddjin. Kulturskuvlla oahppit vásihit iežaset guldaluvvon, ja ahte sáhttet váikkuhit áššiide mat gusket sidjiide. Oahppit, fuolaheaddjit ja áigeguovdilis ovttasbargoguoimmit bovdejuvvojit mielde váikkuhit kulturskuvlla doaimma plánemii, čađaheapmái ja árvvoštallamii. Sihke mánát, nuorat ja fuolaheaddjit, geat eai leat mielde kulturskuvlla fáldadagain, guldaluvvojit, ja sin oaivilat das mo kulturskuvla galggašii leat, guldaluvvojit.

Mielváikkuheapmi dáhpáhuvvá ohppiidrádis, fuolaheaddjilávdegottis, gielddalaš demokratiijas ja ovddasteamis eará áigeguovdilis lávdegottiin mat gusket kulturskuvlla doibmii.

3.1.3 Kulturskuvla fátmasteaddji fápmun

Vai kulturskuvla livččii buohkaide, de kulturskuvla lea mielde fátmastan- ja gullevašvuodabarggus. Kulturskuvla fállá arenaid gos lea gullevašvuohta, searvevuohta ja searvan, ja gos leat struktuvrrat ja sisdoallu mat eai olgguš, muhto baicce bovdejit searvamii.

Go lea dihtomielalaš kulturskuvlla potenciálai fátmasteaddji fápmun báikegottis, de kulturskuvla lahkona višuvnna *kulturskuvla buohkaide*.

3.1.4 Kulturskuvla eastadeaddji ja dearvvašvuodaovddideaddji barggus

Buori dearvvašvuodas sáhtta leat sáhka eallinkvalitehtadovddus ja iežas eallima hálddašeamis. Searvan kultuvrralaš aktivitehtaide, ovdamearkka dihtii kulturskuvllas, addá máhttindovddu, gullevašvuoda ja buori psyhkalaš dearvvašvuoda.¹¹

Kulturskuvla lea mielde gieldda eastadeaddji ja dearvvašvuodaovddideaddji barggus ja váikkuha buori álbmotdearvvašvuhtii ja geahpeda sosiála dearvvašvuodaerohusaid. Kulturskuvla lea oassi gieldda eastadeaddji ja dearvvašvuodaovddideaddji barggus ja veahkeha gávdnat čovdosiid bálvalussurggiid rastá.

11 Dieđ. St. 15 (2022–2023) Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar

Kulturskuvllat sáhttet fállat musihkkaterapiija ja eará dáiddaterapiijavugiid oassin gieldda dearvvašvuodáfálaldagas ássiide. Musihkkaterapiija ja eará dáiddaterapiijavuogit leat resursaguvllogat ja dorjot dearvvašvuodáovddideaddji barggu, divššu, rehabiliterema ja fuolahusa áigeguovdilis mihtuid.

Mielváikkuheapmi, ovttasdoaibman ja ovttašábmén ovdánahtta kulturskuvlla fálaldaga govdodaga, ja nu kulturskuvla veahkeha gieldda eará bálvalussurggiid olahit iežaset mihtuid.

3.2 Kulturskuvlla fálaldagaid organiseren

Kulturskuvla buohkaide mearkaša ahte buohkat, beroškeahhtá duogážis ja eavttuin, dovdet iežaset buresboahhtimin. Vai kulturskuvla buohkaide-višuvnnas livččii duohta sisdoallu, de kulturskuvlla praksis organiserenjuvvo golmma suorggis, main leat iešguđetlágan profiillat ja mihttomearit:

- guovddášprográmma
- čiekŋudanprográmma
- govda fálaldat

3.2.1 Guovddášprográmma

Guovddášprográmma lea ohppiide geat leat registrerejuvvon ovtta dahje mángga fága oahpahussii kulturskuvllas juogo olles skuvlajahká, muhtun oassái jagis dahje áigeráddjejuvvon kurssaide.

Guovddášprográmmas eai leat sisabeassangáibádusat, ja dat lea rabas buot mánáide ja nuoraide geat háliidit dan. Maiddái eará ahkejoavkkut sáhttet šaddat guovddášprográmma oahppin, muhto nuorat ja mánát vuoruhuvvojit.

Guovddášprográmma oahpahuš lea heivehuvvon ovttaskas oahppái, ja oahpahuš mánggabealat vugiiguin individuálalaččat, joavkkuin, ensembliin ja fágaid rastá.

Guovddášprográmma oahpahušas leat definerejuvvon ulbmilat fágalaš progreshuvnii ja oahpahussii buot dásiin. Guovddášprográmma oahpahušas ulbmil lea fállat kulturskuvlla ohppiide dáidda- ja kulturfágalaš oahpahušas mas lea alla kvalitehta.

3.2.2 Čiekŋudanprográmma

Čiekŋudanprográmma vuodđuduvvo guovddášprográmmii ja lea ohppiid várás geat leat erenoamáš motiverejuvvon stuorát oahpahushivvodahkii ja eanet systemáhtalaš ieža bargat.

Čiekŋudanprográmma lea heivehuvvon ovttaskas oahppái, ja oahpahuvvo mánggabealat vugiiguin individuálalaččat, joavkkuin, ensembliin ja fágaid rastá.

Ovttaskas kulturskuvla árvvoštallá sisaváldimiid čiekŋudanprográmmii fálaldagaid ja oahpahusa ulbmila vuodul.

Vai sihkkarasttášii čiekŋudanfálaldaga, de lea dárbu systemáhtalaš ovttasbargui, mas muhtun kulturskuvllat juohke fylkkas dahje regionnas váldet erenoamáš ovddasvástádusa dasa. Gielddat, fylkkagielddat, áigeguovdilis ášahusat regionálalaččat ja nátionálalaččat ja eará relevánta aktevrat ovttasbarget láchčin dihtii dili nu, ahte oahppit geain lea motivašuvdna ja leat dohkkehuvvon dasa, sáhttet searvat čiekŋudanfálaldahkii – beroškeahttá gos orožit, dahje geat sii ležžet.

Čiekŋudanprográmma oahpahusa ulbmil lea fágalaš čiekŋudeapmi. Fágalaš čiekŋudeapmi sáhttá leat heivehuvvon alit dáiddafágaohppui dahje addit eará čiekŋudeami oahppi ja fága premissaid vuodul.

3.2.3 Govdafálaldat

Govdafálaldagat leat kulturskuvlla olgguldas fálaldagat, mat leat vuodđuduvvon ovttasbargui mii fáttmasta viidát. Kulturskuvlla govdafálaldat ovdánahttojuvvon ovttasdoaimmama ja ovttahábmema bokte gieldda eará bálvalusaiguin ja fálaldagaiguin, ja sáhttá veahkehit gieldda čoavdit iežas barggaid bajásšaddama, dearvašvuoda ja fuolahusa surggiin.

Govdafálaldagat ovdánahttojuvvojit ovttasdoaimmadettiin ja ovttahábmmedettiin gieldda eará bálvalusfálaldagaiguin. Govdafálaldagaid organiserema ja hábmema vuolggasadi leat gielddalaš plánat ja báikegotti dárbbut ja vejolašvuodát.

Oahpahus ovttasrádiid vuodđooahpahusain, SAÁO:in ja mánáidgárdiin, ja oahpahus ja eará bálvalusat mat leat ulbmiljoavkkuid várás mat leat kulturskuvlla olggobealde, leat oassin govdafálaldagain.

Govdafálaldagaid ulbmil lea ávkástallat kulturskuvlla pedagogalaš ja dáidda- ja kulturfágalaš gealbbu gieldda barggus ovdánahttit ollislaš fálaldaga ássiide.

3.3 Kulturskuvlla fágat

Kulturskuvlla fágat leat árbevirolaččat leamaš dásun, musihkka, sirkus, hutkás čállin, teáhter ja visuála dáidda.¹²

Vái sáhtta fállat geasuheaddji fálaldagaid ja olahit ođđa ulbmiljoavkkuid ja nu leat kulturskuvla buohkaide, de kulturskuvla deattuha mánggabealatvuođa iežas oahpahusfálaldagain. Kulturskuvla bidjá danne dáidda- ja kulturfágaid ođđa oktavuodaide ja kombinašuvnnaide ja oassin fágaidrasttildeaddji bálvalus- ja kursafálaldagaide gielddas.

Sámi kulturfágaid bokte kulturskuvla váldá erenoamáš ovddasvástádusa aktivitehtaide ja oahpahussii man vuodđun leat sámi giella, kultuvra ja árbemáhttu. Dát fálaldagat leat erenoamážit sámi álbmogii ja maiddá muđui álbmogii.

Teknologalaš ja digitála ovdáneapmi addá ođđa vejolašvuođaid ja bidjá ođđa gáibádusaid. Dát báidná maiddá kulturskuvlla fágalašvuođa, mii hukse fágagealbbu ja fállá oahpahusa ja aktivitehtaid mat vástidit servodaga dárbbuide ja ođđa vejolašvuođaide.

Kulturskuvlla fágat fátmastit sihke árbevirolaš šánjeriid ja ovdanbuktimiid, ja ođđa ja ovtastuvvon fágaid. Kulturskuvlla fágat vižžet inspirašuvnna iešguđetlágan kultuvrrain ja dáiddaovdanbuktimiin ja sulastahtta rikkes ja ovtastuvvon kultursearvevuođa.

3.4 Kulturskuvla digitála áiggis

Jotkkolaš teknologijjaovdáneapmi hábme ođđa eavttuid servodahkii ja kulturskuvlla bálvalusdoibmii. Ođđa teknologijjavuođot dáidda- ja kulturovnanbuktimat lassánit, ja oahppama ja oahpahusa eavttut rivdet. Digitála teknologijja šaddá dehálat ahte dehálat resursa doaimmaide ja ásahusaide.

12 Kulturskuvlla rámmaaplána – Mánggabealatvuohta ja čieknudeapmi / Norgga kulturskuvlaráddi (kulturskoleradet.no, 2016).

Goanstajierbmi ja eará teknologijja mii sáhtta leat relevánta kulturskuvlii, ovdána jámma ja jođánit.

Kulturskuvla suokkardallá ođđa teknologijain ja ođđa, ovdáneaddji kulturovdanbuktimiiguin. Seammás kulturskuvllas lea kritihkalaš lahkoneapmi ođđa teknologijja geavaheapmái, ja dat lea dihtomielalaš dahkkivuoigatvuhtii, personsuodjalussii ja gáldokritihkkii.

Digitála áigi rievdata fága ja originalitehta oktavuoda. Fága máhttin ii dárbbas leat eaktu oahppi iežas originalitehtii – originalitehta sáhtta leat jođus fágii.

Go oahppit bohtet kulturskuvlii, de dávjá bohtet máhtuin ja digitála gálggaiguin mat ovdal eai leat leamaš oassin oahpahusas. Digitála áiggis olu oahppit leat iešoahppan mánnga suorggis. Speallankultuvra ja eará teknologijja- dahje mediavuđot dáidda- ja kulturhámit leat ovdamearkkat dása. Kulturskuvla geavaha dán ođđa máhtu go geavaha ođđa pedagogalaš lahkonanvugiid ja dialogavuđot oahpahusvugiid. Dát bidjá ođđa gáibádusaid oahpaheaddjirollii ja oahpaheddjiid gelbui.

Teknologijjaovdaneapmi dagaha olu árvogažaldagaid kulturskuvlii. Kulturskuvla dihtomielalaččat balansere ja orientere dákkár árvogažaldagain ja mo ođđa ja earálágan árvohákan kombinerejuvvo kulturskuvlla rollain.

Dáidda- ja kulturfágat váikkuhit eksistensiála, estehtalaš ja áiccolaš vásáhusaide ja leat mielde hábmemin ádejjumi gaskal ovttaskasolbmo ja máilmmi. Dáinna lágiin kulturskuvla maiddá lea dehálaš vuostebealli digitála áigái. Dat ovdánahtta taktiila gálggaid, addá dáiddalaš vásáhusaid ja hukse olbmuid oktavuodaid.

3.5 Barggut mat dorjot kulturskuvlla barggaid

Kulturskuvllas kulturskuvlaoahppit galget ovdánahttit iežaset dáidduid kritihkalaččat reflekeret, dahkat iešheanalaš välljejjumiid ja gávnnahtit ja gaskkustit iežaset dáidda- ja kulturovdanbuktimiid. Systemáhtalaš ja konstruktiivva máhcahagat dađistaga dorjot ohppiid oahppanproseassaid ja nannehit oahppama, ovdáneami ja loaktima.

Bargojuvvo systemáhtalaččat ovdánahttit oktasaš, oahppandoarju árvvoštallanvieruid kulturskuvllas. Dát árvvoštallanvierru nanne kulturskuvlaoahpaheddjiid oahppandoarju barggu iešguđet fágain ja prográmmain.

Ohppiid oahppaneavttut sáhttet nannejuvvot jus

- sii áddejit maid galget oahppat, ja mii sis vurdojuvvo. Oahppandoarju bargu kulturskuvllas mearkkaša ovttasbargat ohppiin bidjat čielga mihtuid maid oahppi ádde
- sii ožžot rávvagiid mo sáhttet eambo ovdánit. Oahpaheaddji máhcahat šaddá nappo vuosttažettiin ovddosguvluidieđut, main reflektere ja neavvu mo oahppit galgá loktet iežas gealbba
- sii leat mielde iežaset oahppanbarggus earret eará go árvvoštallet iežaset barggu ja ovdáneami. Kulturskuvlaohppiid iežaset mielváikkuheapmi iešárvoštallamis ferte danne leat guovddášis oahppandoarju barggus

Lea bures duođaštuvvon ahte ovttasbargu ruovttuin nanne oahppi oahppama. Kulturskuvllas lea lagaš ovttasbargu fuolaheddjiiguin vai veahkehivččii ovttaskas oahppi oahppama, ja vai sihkkarastášii buori kvalitehta oahppanberrasii muđui.

3.6 Kulturskuvlaohpaheaddjit ja profeššunealla oahppansearvevuolta

Dat mo kulturskuvllaoahpaheaddji duste ohppiid ja earáid geat servet kulturskuvlla fáldagaide, ja iešguđet geavaheddjiid searvamat dáiddalaš aktivitehtaide, lea olles kulturskuvlla doaimma guovddáš oassi. Kulturskuvlaohpaheaddjis lea dihtomielalaš iežas rollaide:

- pedagoga, dáiddadoaimmaheaddji ja fágalaš ovdagovva
- smávva ja stuorra joavkkuid jođiheaddji, organisáhtor, prošeaktajođiheaddji, koordináhtor
- movttiideaddji ja kulturguoddi
- ovttasbargoguoibmi ja mielbargi

Kulturskuvla eanet ahte eanet deattuha leat ovttasdoaimmi aktevrán. Danne kulturskuvlakollegias galgá leat máhttu gieldda eará fáldagaid birra ja ollislaš áddejupmi kulturskuvlla rollas gieldda bálvalusfáldagas.

Buorre praksisovdánahttin gáibida saji oktasaš refleksuvnnaid árvoválljemiin ja ovdánahttinárbbus. Kulturskuvla lea profeššunealla oahppansearvevuolta mii berošta mo ovttaskas oahpaheaddji praksis váikkuha ohppiid oahppamii ja kulturskuvlla fáldagaid ovdánahttimii. Kulturskuvlla buot bargit váldet oasi kulturskuvlla profeššunealla oahppansearvevuodas ja jotkkolaččat árvvoštallet ja viidásit ovdánahttet iežaset praksisa ja kulturskuvlla praksisa.

Go searvá kulturskuvlla profeššunealla oahppansearvevuhtii, de kulturskuvlaoahpaheadji

- viidásit ovdánahtta pedagogaš ja dáidda- ja kulturfágalaš gealbba
- válddaha ja vuodusta iežas praksisa oktasaš fágagielain
- lea dihtomielalaš iežas olu rollaide profešuvnadoaimmaheadjin
- geahččá iežas fágasuorggi stuorát oktavuođas báikegottis ja servodatkonteavsttas
- ulbmil lea ovdánahttit kulturskuvlla fálaldagaid kvalitehta go ovdánahtta iežas ja eará praksisa
- berošta mo kulturskuvlla praksis váikkuha ohppiid oahppamii ja kulturskuvlla fálaldagaid ovdánahttimii

3.7 Kulturskuvla ovttasbargoaktevran

Kulturskuvla lea organiserejuvvon skuvlla ja kultureallima olis.

Kulturskuvla ovttasbargá, ovttasdoaimmá ja ovttashábme mánáidgárdiiguin, skuvllaiguin, girjerádjosiiguin ja báikkálaš kultureallimiin. Dán láhkai kulturskuvla lea resursa ja doarjja ollislaš oahppanmannolagas ja eaktodáhtolaš kultureallimis.

Oassin gieldda oppalaš bálvalusfálaldagain, de Kulturskuvla ovttasbargá maiddá gielddalaš bálvalusaiguin nugo boarrásiidfuolahusain, NAV:in, dearvvašvuodabálvalusaiguin, mánáidsuodjalusain ja dorvoohcciidbálvalusain. Go ovttasbargá vuodđooahpahusain, kultureallimiin, eaktodáhtolaš servviiguin ja eará bálvalusaiguin gielddas ja fylkkagielddas, de kulturskuvllas lea aktiivvalaš rolla olles báikegottis.

Ovttasdoaimman ja ovttashábmen dagaha kvalitehta kulturskuvlla fálaldagaide, ja kulturskuvla maiddá veahkeha eará bálvalussurggiid gielddas olahit iežaset mihtuid. Dát addá vejolašvuodaid hástalit ásahevvon struktuvrraid, kultuvrraid ja áddejumiid das mii kulturskuvla lea, ja geaid várás kulturskuvla lea.

Kulturskuvlla bargit leat mielde kulturskuvlla oahppansearvevuodas ja eará bálvalusain ja fágasurggiin dainna ulbmiliin ahte viidásit ovdánahttit kulturskuvlla ovttasbargoaktevran.

Ovttasbargu eará aktevrraiguin nanne kulturskuvlla barggu fállat dáidda- ja kulturfágalaš oahpahusa mas lea alla kvalitehta. Dasa lassin dat nanne kulturskuvlla dáidda- ja kulturfágaid profeššunealla oahpahusásahussan.

Gielddat galget geahččat dáidda- ja kultursuorggi ollislaččat. Dat galget vuodđudit kulturskuvlla ovttasdoaimbama earáiguin ja dahkat dán fáttáidrasttildeaddji ovttasdoaimman gielddalaš plánabarggus.

3.7.1 Kulturskuvla ja vuodđooahpahus

Kulturskuvla lea organiserejuvvon skuvlla olis.

Vuodđooahpahusa oahppoplánabuktosa bajitoassi¹³ deattuha man dehálaš dáidda, kultuvra, ja kreativitehta lea sihke servodatovdáneapmái ja persovnnalaš ahtanuššamii. Hutkás oahppanproseassat biddjojit stuorát perspektiivii oahppahábmema ja identitehtahtanuššama eaktun. Danne oahppit galget beassat geavahit iežaset hábmenattáldagaid olles vuodđooahpahusas.

Oahppoplánabuktosa bajitoassi deattuha ovttasbarggu árvvu vai arvosmahtášii ođđasis jurddašeamii ja ealáhushutkama. Ovttasbarggu bokte kulturskuvlla dáidda- ja kulturfágalaš gealbu sáhtta ollistit vuodđooahpahusa, ja vuodđooahpahus sáhtta doarjut kulturskuvlla barggu.

Skuvlaeaiggáda ja kulturskuvlahálddahusa ollislaš jurddašeamii, go láhčá dili lagaš ovttasbargui gaskal vuodđooahpahusa ja kulturskuvlla, addá lassivuoittuid mat leat gieldda mánáid ja nuoraid buoremussan.¹⁴ Dákkár ollislaš jurddašeamii mearkkaša láhčit dili dasa ahte kulturskuvlaoahpaheadjit ja eará bargit gielddas ja fylkkagielddas sáhttet searvat profeššunealla oahppansearvevuodaide, ja ahte skuvlaeaiggádat oidnet virgáдемиid vuodđooahpahusas ja kulturskuvllas oktilaččat.

3.7.2 Kulturskuvla, kultureallin ja eaktodáhtolašvuohta

Kulturskuvla lea organiserejuvvon kultureallima olis. Lagaš ovttasdoaimbama bokte sihke eaktodáhtolaš kultureallimiin ja dáidda- ja kultursuorggi profeššunealla aktevrraiguin, lea kulturskuvla dehálaš báikkálaš, kultuvrralaš infrastruktuivrras.

13 Bajitoassi – vuodđooahpahusa árvvut ja prinsihpat / Oahpahusa árvvovuoddu / 1.4 Hutkanillu, beroštupmi ja suokkardanhuovva (Oahppoplánabuvttus 2020)

14 Strategijja *Hutkanillu, beroštupmi ja suokkardanhuovva* (Regjeringen.no, 2019)

Kulturskuvla lea nannosit vuodđuduvvon gieldda dáidda- ja kulturfágalaš fálaldagaide. Das lea maidái guovddáš rolla ollislaš oahppomannolagas gitta profeššunealla kultureallimii.

Go hukse fálaldaga eaktodáhtolaččat organiserejuvvon kulturaktivitehtaid vuodul, de kulturskuvla lea erenoamáš dehálaš aktevra kultureaktodáhtolašvuodas. Kulturskuvlla ja eaktodáhtolašvuoda ovttasbarggu viidásit ovdánahttin oččoda eambbosiid searvat kultureallimii.

Kulturskuvla, kultureallin ja eaktodáhtolašvuolta ovttasbarget maidái relevánta plánaproseassain gielddas ja fylkkagielddain sihkkarastin dihtii ovttasgeavaheami ja heivvolaš lanjaid huksemii kulturfálaldagas.

4 KVALITEHTA, ROLLAT JA OVDDASVÁSTÁDUS KULTURSKUVLLAS

4.1 Kvalitehta kulturskuvllas

Kvalitehta kulturskuvllas lea čadnon kulturskuvlla višuvdnii, servodatbargui ja ulbmilii. Kvalitehta ii leat ovttáčilggolaš doaba, ja sihke kulturskuvlaeaiggát, kulturskuvlahálddahuš, kulturskuvlaoahpaheaddjit ja gieldda ássit ságaškuššet mii buorre kvalitehta kulturskuvllas lea.

Kvalitehtabargu kulturskuvllas dáhpáhuuvá jottkolaččat. Kulturskuvlaeaiggádat, kulturskuvlla bargit, oahppit ja earát geaidda kulturskuvlla fáldadagat gusket, árvoštallet jámma kulturskuvlla oahpahusvugiid, sisdoalu ja organiserema ja kulturskuvlla ovtasdoaimama earáiguin. Oahppi- ja geavaheaddjiperspektiiva vuhtiiváldojuvvo go skuvla fáttmasta earret eará ohppiiráđi, ráđi olbmuid várás geain leat fuotnánan doaibmanávccat, nuorairáđi ja boarrásiiráđi.¹⁵

4.1.1 Strukturkvalitehta, proseassakvalitehta ja boaduskvalitehta

Mánáidgárde- ja oahpahusoktavuođas válddahuuvvo kvalitehta áinnas vuollesurggiid strukturkvalitehta, proseassakvalitehta ja boaduskvalitehta vuodul.¹⁶

Boaduskvalitehta lea dat maid kulturskuvla háliida olahit nu go dat lea sátnáduvvon 1.2. ja 2.2. kapihttalis. Boaduskvalitehta lea sorjavaš struktur- ja proseassakvalitehtas.

Kulturskuvlii strukturkvalitehtas lea sáhka das mo kulturskuvla lea organiserujuvvon, mat fáldadagat fálojuvvojit, visttiid ja eará infrastruktuorra birra, kulturskuvlla gealbbu birra, ekonomalaš beliid birra jna.

¹⁵ Láhka gielddaid ja fylkkagielddaid birra (gielddaláhka) § 5-2

¹⁶ Kvalitehta- ja gealbobargu / Mii kvalitehta lea? (udir.no, 2024)

Kulturskuvlla strukturkvalitehta dovdomearkkat leat earret eará

- ahte kulturskuvlla iešguđet fáldadagat leat bures ordnejuvvon dustet vejolašvuodaid ja hástalusaid gielddas
- ahte kulturskuvlla bargiin lea relevánta gealbu, ja ahte kulturskuvllas leat plánat ja vuogádagat gealboloktemii
- ahte leat buorit vuogádagat kvalitehtaovdáneami ja čuovvoleami várás
- ahte kulturskuvlla hálddahustrukturuvra lea ulbmillaččat ordnejuvvon
- ahte lanjat, oahpahusfasilitehtat ja eará infrastruktuvra dahká vejolažžan buohkaide searvat
- ahte kulturskuvla lea integrerejuvvon oassi gieldda plánabuktosis
- ahte kulturskuvla lea organiserejuvvon skuvlla ja kultureallima olis
- ahte leat ovttasbargostrukturuvrrat ja-šiehtadusat profeššunealla dáidda- ja kulturbirrasiiguin ja áigeguovdilis gealbo- ja oahpahusbirrasiiguin
- ahte kulturskuvllas leat ulbmillaš ekonomalaš rámmat

Proseassakvalitehtas kulturskuvllas lea sáhka kulturskuvlla praksis, oahpahusa sisdoalus ja kulturskuvlla eará bálvalusain, mielváikkuheamis ja ássidialogas, doaimmahuvvon hálddahuosas, pedagogaš praksis ja profeššunealla oahppansearvevuodas jna.

Kulturskuvlla proseassakvalitehta dovdomearkkat leat earret eará

- ahte buot mánát ja nuorat duodaid besset searvat kulturskuvlla fáldagaide
- ahte buot oahppit ja earát geaidda kulturskuvlla fáldadagat gusket, vásihit oadjebas ja buorre oahppanbirrassa
- ahte kulturskuvlla oahppit mielváikkuhit iežaset oahppamii ja olles kulturskuvlla praksisii
- ahte oahppit geat duodaid háliidit ja leat dohkkehuvvon dasa, ožžot vejolašvuoda čiekŋudit dáidda- ja kulturfágaide
- ahte kulturskuvlla bargiid mielas bargobiras lea buorre
- ahte kulturskuvllas lea jotkkolaš ovdánahttinbargu ja servet aktiivvalaččat profeššunealla oahppansearvevuodaide
- ahte kulturskuvlla fáldadagat gehččojuvvojit oktilaččat ollislaš bajásšaddanmannolagas ja sáhttet leat vuodđun viidásit fidnoválljemiidda dáidda- ja kulturdoaimmaheamis.
- ahte kulturskuvla ádde ja doaimmaha iežas bargguid oktilaččat gieldda eará bálvalusaiguin.
- ahte gieldda ássiin lea vejolašvuotta mielváikkuhit kulturskuvlla ovdáneapmái
- ahte kulturskuvla lea rabas ja váikkuha fátmasteaddji báikegoddái
- ahte kulturskuvla ávkástallá teknologalaš ja digitála vejolašvuodaid

4.1.2 Bargiid gealbu

Kulturskuvlla bargiin lea alla dáiddafágalaš gealbu ja unnimus golmma jagi formálalaš dáiddafágalaš oahppu. Go ohcá oahpahusvirgái, de ohccis berre leat pedagogalaš gealbu mii vástida muđui skuvllas. Kulturskuvlla rektoris lea unnimus golmma jagi vásáhus kulturskuvllas, jođiheaddjioahppu ja/dahje áigeguovdilis jođiheaddjivásáhus. Rektoris berre maiddá leat duođastuvvon gealbu jođihit kulturskuvlla ovdánahttinbarggu.

Jus erenoamáš bealit čájehit dan, de kulturskuvla sáhtta virgádit ohcciid geat eai deavdde ávžžuhuvvon gealbogáibádusaid. Ohccit berrejit duođastit reálagealbba dahje erenoamáš relevánta gealbba virggi bargguide.

4.2 Gieldda ovddasvástádus

Kulturskuvlaeaiggádin gielddas lea válodoovdasvástádus kulturskuvlla kvalitehtii.

Kulturskuvla lea oassi gieldda ollislaš bálvalusfálaldagas mii guoská bajásšaddamii, ohppui, kultuvrii ja dearvvašvuhtii, ja dat gullá gieldda plánadokumentii.

Kulturskuvla galgá leat buohkaide, ja gieldda sihkkarastá ahte buot mánáin ja nuorain leat seamma vejolašvuodát searvat kulturskuvlla fálaldagaide.

Gielddas lea ovddasvástádus dasa ahte kulturskuvllas leat heivvolaš lanjat ja infrastruktuva mii lea heivehuvvon dan fálaldahkii mii fálojuvvo. Sihke lanjaid ja gealbba ovttasgeaivaheapmi sáhtta addit buoriid lassivuoittuid, ja gielddas lea ovddasvástádus láhčit dili dasa.

Gielddas lea válodoovdasvástádus dasa ahte kulturskuvllas lea gelbbolaš oahpaheaddjit ja kulturskuvlla kvalitehta- ja gealboloktemis seamma láhkai go skuvllas.¹⁷ Dát mearkkaša maiddá sihkkarastit kulturskuvlaoahpaheddjiiide vejolašvuoda váldit relevánta joatikka- ja lassioahpu seamma láhkai go eará oahpaheddjiiide ja bargiide gielddas.

Gieldda kulturskuvlaeaiggádin láhčá dili ovttasbargui universitehta- ja allaskuvlasektoriin vai kulturskuvla sáhtta váldit vuostá alit oahpu ásašusaid

17 Kvalitehta- ja gealbobargu / Ruhtadoarjja gealboloktemii / Eaiggáda ovddasvástádus gealboloktemii (udir.no, 2020)

praksisstudeanttaid. Sáhtta maid dáit initieret ovttasbarggu universitehta- ja allaskuvlasektoriin dutkan- ja ovdánahttinbarggu birra mii lea čadnon kulturskuvlla fágaid ja praksisaide.

Muhtun gielddain lea lagat ovttasbarggu universitehta- ja allaskuvlasektoriin «universitehta-kulturskuvlan»¹⁸ ulbmil. Dákkár ovttasbarggu universitehta- ja allaskuvlasektoriin dáhpáhuva áinnas ovtta eará gielddaiguin.

4.3 Kulturskuvlla ovddasvástádus

Kulturskuvlla rektoris lea ovddasvástádus dasa ahte kulturskuvllas lea alla kvalitehta oahpahusas ja fálojuvvon bálvalusain. Kulturskuvlarektor lánčá dili profeššunealla oahppansearvevuhtii ja pedagogalaš ovdánahttinbargui ja ovdánahttinbargui ovttasdoaimmadettiin kulturskuvlla ovttasbargoguimmiiguin ja iešguđet gealbobirrasiiguin. Kulturskuvlarektoris lea ovddasvástádus dasa ahte kulturskuvllas lea oadjebas ja buorre oahppanbiras, ahte skuvla lea rabas ođđa ulbmiljoavkkuide, ja son galgá lánčit dili mielváikkuheapmái ja ássidialogii.

Oahpahusdirektoráhtta lea ráhkadan resurssa gáibádusain ja vuordámušain rektorii vuodđooahpahusas.¹⁹ Seamma gáibádusat ja vuordámušat gustojit kulturskuvlla rektorii.

Olles kulturskuvlla bargoveahka lea mielde ollašuttimin kulturskuvlla ulbmila. Kulturskuvlaoahpaheddjiin lea erenoamáš ovddasvástádus fuolahit alla kvalitehta kulturskuvlla iešguđetlágan fáldagain, ja ahte ovttaskas oahppi ja earát geat servet kulturskuvlla fáldagaide, ožžot eanemus lági mielde ávkki das.

Kulturskuvlaoahpaheddjiin lea danne plána mas leat definerejuvvon ulbmilat oahpahussii ja fálojuvvon aktivitehtaide. Kulturskuvlaoahpaheddjiin lea ovddasvástádus dasa ahte oahppi ja earát geat servet kulturskuvlla fáldagaide, mielváikkuhit buot osiin oahpahusas dahje fáldagas.

Kulturskuvlla bargoveahka ođasmahtta fágalaš gealbbu ja searvá profeššunealla oahppansearvevuodáide kulturskuvllas.

18 Universitehtakulturskuvlaprošeakta (UniKuP) – NTNU (2022–2024)

19 Kvalitehta- ja gealbobargu / Joatkkaoahppu / rektoraoahppu (udir.no, 2020)

4.4 Universitehtaid ja allaskuvllaid ovddasvástádus

Universitehtat ja allaskuvllat váikkuhit kulturskuvlla gealboloktemii. Dán dahket vai sihkkarastet ahte iežaset oahppomannolátfálaldagat leat áigequodilát kulturskuvllaid dálá ja boahhtevaš dárbbuide.

Universitehtat ja allaskuvllat sihkkarastet relevánta ja olámuttolaš lass- ja joatkkaoahpuid kulturskuvlla gealbodárbbu riev dama mielde. Vai dán sáhtá dahkat, de lea dehálaš ahte universitehta- ja allaskuvlasektor dovda sihke kulturskuvlla ja gielddaid praksisa ja daid dárbbuid ja vejolašvuodaid mat gávdnojit. Universitehta- ja allaskuvlasektor searvá danne aktiivvalaččat bargoguoibmevuhtii ja nu váikkuha kulturskuvllaid ovdánahttinbargui.

4.5 Ovdánahttin, dutkan ja innovašuvdna kulturskuvllas

Kulturskuvllaid praksis ovdánahttojuvvo jotkkolaččat servodaga jotkkolaš riev dama mielde. Servodatrievdamat sáhttet leat hástalussan, muhto sáhttet maiddái addit vejolašvuodaid. Dat sáhtá mielddisbuktit ahte kulturskuvla oažžu ođđa barggaid, ja ahte ferte gávdnat ođđa bargovugiid, hutkat eará fágaid ja fágakombinašuvnnaid, ovttasbargagoahtit ođđa aktevrraiguin ja hukset ođđa struktuvrraid.

Ovdánahttinbargu dáhpáhuvá kulturskuvlla oahpaheaddjikollegias ja profeššunealla oahppansearvevuodain earáiguin geaiguin kulturskuvla ovttasbargá. Servodatrievdamat addet maiddái ođđa perspektiivaid kulturskuvlla politihkkaovdánahttimii sihke báikkálaččat ja natióálalaččat. Dát gáibida ođasmahtton máhtu ja gealbbu. Innovašuvdna lea dárbbaslaš vai gávdná ođđa čovdosiid ja vástádusaid.

Kulturskuvlla guoddevaš ovdáneapmi dáhpáhuvá ovttasdoaibmamis gaskal

- kulturskuvlla (gč. kap. 4.3), gos praksis ovdánahttojuvvo
- politihkalaš mearrideddiid, nappo kulturskuvlaeaggádiid, geain leat váldomihtut ja bidjet rámmaid dasa maid doaibma galgá buvttadit (gč. kap. 4.2)
- universitehta- ja allaskuvlasektora, mii fállá ja ovdánahtá gealbbu (gč. kap. 4.4)

Kulturskuvla ovdánahtta iežas praksisa lagaš dialogain ja ovttasbargguin skuvlaeaiggádiiguin ja eará relevánta politihkalaš mearriddedjiide. Ná sáhttet bálvalusat mat ovdánahttojit kulturskuvllas, šaddat vel buorebun deavdit váldoulbmiliid. Seammás politihkalaš mearriddedjiid máhttu kulturskuvlla praksisa birra addá buoret vuoddu hálldašit kulturskuvlla ollislaš oktavuodas gieldda eará bálvalusaiguin.

Kulturskuvllaid praksisa ovdánahttin lagaš ovttasbarggadettiin dutkan- ja oahppobirrasiiiguin oahpásmahtta universitehta- ja allaskuvlasektora kulturskuvlla gealbodárbui. Ovttasbarggu bokte universitehta- ja allaskuvlasektor maiddái addá dehálaš fágalaš perspektiivvaid praksisovdánahttimii bagadeami ja relevánta máhtu. Alit dáiddafágalaš oahppoásahusat sáhttet ovttas kulturskuvllain initieret ja čadahit dutkanprošeavttaid ja pedagogalaš dahje dáiddalaš ovdánahttinprošeavttaid.

Dákkár ovttasdoaibman lokte kvalitehta ja relevánssa kulturskuvlla fálddagain. Ovddasbargu addá eanet máhtu ja áddejumi kulturskuvlla politihkalaš mearridanorgánaid birra, ja dat sihkkarastá maiddái relevánssa alit oahpus ja dutkamis.

Kulturskuvlla rámmaplána, «Kulturskuvla buohkaide», mearriduvvui Kulturskuvlaráđđi 2024 riikačoahkkimis, golggotmánu 17.b. 2024.

Kulturskuvlla rámmaplána lea rávvejeaddji plána mo kulturskuvla galgá leat gielddain, ja vuolggasadjji leat nationála vuordámušat oppalaččat gieldaovdáneapmái ja erenoamážit kulturskuvlaovdáneapmái. Kulturskuvlla rámmaplána fápmuiboahtá gielddas go gielda lea mearridan čuovvut dan.

Neahttasiidduin kulturskoleradet.no lea sierra rámmaplánaoassi. Doppe leat oahppanresurssat mat leat čadnon rámmaplánii, ja plána máŋgga gillii.

Almmuheaddji

Sárgut

Kulturskuvlaráđđi

Simone Sele, Stavanger kulturskole (ovdasiidu)

Jonas Krovoll Aas, Kulturskolen i Rennebu (s. 4)

Sverre Johansen, Tingvoll kulturskole (s. 13)

Ravn Valjord, Skaun kulturskole (s. 16)

Ella Lovise Mo, Selbu kulturskole (s. 26)

Jorgalan

Korrektuvra ja giellabassan

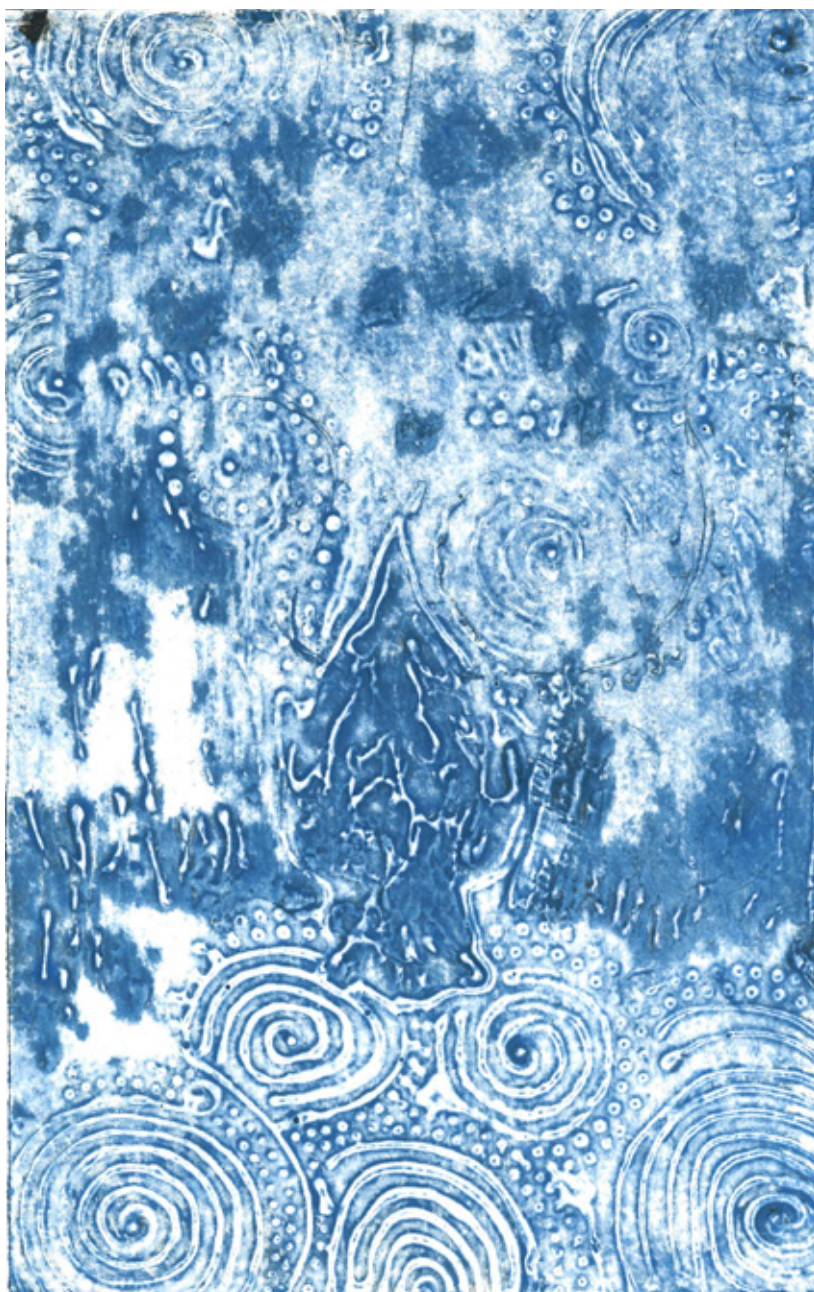
Design ja deaddileapmi

Davvi Girji

Totaltekst ja Sámi lohanguovddáš

Fagtrykk

KULTURSKOLERÅDET

kulturskoleradet.no